

СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ ЗООСЕМІЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

Численні дослідження останніх років переконливо доводять, що значення фразеологічних одиниць (далі – ФО) суттєво відрізняється від семантики слів. З огляду на те, що стосовно них теза про довільність співвіднесення їхнього плану вираження і плану змісту не завжди відповідає дійсності: фразеологізми – знаки мотивовані й тому не може не бути мотивованим і їхнє значення. Саме воно включає в себе той образ, який виражає означуване і вказує не тільки на те, що значення похідне від нього, а й бере активну участь у референції до дійсності (якщо, звичайно, образ сприймається мовною свідомістю) [16, 84]. Виконання фразеологізмами знакової функції ґрунтується не тільки на раціональній, а й на емоціональній оцінці, що характерно і для експресивних пластів лексики.

Крім того, на відміну від семантично похідного значення слова, який є "попередником" із чіткою денотацією, у фразеологізмі "попередником" виступає словосполучення, компоненти якого втрачають самостійну денотацію й референтну автономність. У той час як при вторинній номінації слово висвітлює переважно тільки одну з образно асоційованих ознак, характерних для нього у вихідному значенні [13, 198–210; 13, 5], фразеологізми, зазвичай, "переносять" із вихідних для них словосполучень більше, ніж одну ознаку, оскільки самі вихідні для них словосполучення є поліозначовими. Із цього випливає, що значення фразеологізмів завжди більш насичено "деталлями", ніж значення слова [16, 85].

Сьогодні, однак, доводиться констатувати, що природа й основні аспекти фразеологічного значення у співвідношенні з їхніми функціями ще недостатньо висвітлені як на сторінках вітчизняної, так і зарубіжної лінгвістичної літератури. На порядку денному з усе більшою очевидністю виникає необхідність диференційованого підходу до аналізу семантичної структури ФО на тлі виявлення співвідношення системи мови й мовлення. Запропоноване дослідження присвячено такому трактуванню структури фразеологічних моносем, які розглядаються як єдність певного фразеологічного значення й форми його вираження [7, 115–122].

Методологічна база дослідження ґрунтується на філософському вченні про діалектичну єдність змісту й форми, яка сама по собі є чимось зовнішнім до неї [4, Т. 1, 298]. У такому філософському розумінні форма мовних знаків може розглядатися і як їхня матеріальна звукова субстанція, і як структура мовних одиниць. Відповідно до основного закону, що характеризує взаємовідношення між змістом і формою, зміна змісту є процесом перетворення форми. Ця закономірність проявляється у взаємодії значення мовних одиниць із їхньою формою.

У дослідженні семантичної структури ФО ми виходимо з основних тверджень філософської теорії елементно-структурних відношень, згідно з якою до елементів можуть бути віднесені будь-які явища, процеси, а також властивості й відношення, що знаходяться у взаємному зв'язку. Структура при цьому розглядається нами як закон зв'язку елементів між собою, як система їх взаємних відношень [12, 5]. Знакові елементи, які входять до складу різних угруповань, що утворюються за допомогою сукупності морфем або лексичних компонентів, наділені своєю власною структурою та категоріальними властивостями. ФО, що об'єднує комбінаторику слів і словосполучень із їхньою культурологічною семантикою, виступає символічним знаком особливої складності. Тому сучасні дослідники цілком справедливо визнають певну асиметрію символіки фразеологічних знаків порівняно з іншими системами символів, утворених у різних "текстах" культури [10, 316]. Така асиметрія культурологічно корениться у найдавніших архетипах свідомості людини, а в лінгвістичному плані завжди виходить зі складної взаємодії роздільної форми фразеологічної одиниці та її відносно цілісної семантики.

Зазначені методологічні принципи слугують обґрунтуванням конкретних методів, що використовуються нами в дослідженні семантичної структури ФО як в англійській, так і українській мовах, до яких, у першу чергу, належать методи семантичного аналізу і структурно-семантичного моделювання. Методика семантичного аналізу дає змогу виявити й систематизувати основні елементи семантичної структури ФО і відношень, що їх пов'язують. Виходячи з того, що загальна характеристика категоріальних ознак ФО повинна базуватися на їхньому двосторонньому аналізі, для кожного дослідника важливо виявити як за допомогою визначення критеріїв фразеологічності можна охарактеризувати зміст і форму досліджуваних одиниць. Критерієм фразеологічності, покладеним в основу нашого дослідження, є розуміння фразеологічної одиниці (фразеологізму, фразеологічного звороту як відносно стійкого, відтворюваного, експресивного сполучення лексем, наділених цілісним значенням [2, 89].

У низці досліджень відмінною ознакою ФО, за якою вони протиставляються вільним словосполученням, визначається їхня ідіоматичність. Традиційне розуміння ідіоматичності ще з часів ідей, висунутих Ф. Ф. Фортунатовим, конкретизується в запропонованому М. М. Копиленком і З. Д. Поповою її визначенням як семантичного зміщення в одній або декількох лексемах, які вступають у сполучення і ведуть до того, що їхні окремі значення не прирівнюються до суми значень сполучуваних лексем [8, 24]. При цьому усталеність визначається як міра обмеження лексемної сполучуваності, а ідіоматичність – як міра обмеження семемної сполучуваності.

Семантична цілісність тісно пов'язана з немотивованістю, яку також інтерпретують як ідіоматичність, напр.: *"...Ідіоматичність є не виводимістю загального значення ФО з суми значень компонентів, причому не виводимість ми розглядаємо як немотивованість значення ФО"* [11, 65]. Таке формулювання мотивованості може бути визнано прийнятним тому, що воно адекватно обмежує

простір власне фразеології. Немотивованість при цьому розглядається як утрата прямого асоціативного зв'язку з первісним образом або навіть несвідоме відокремлення від нього в конкретному фразотворенні.

Між усталеністю й ідіоматичністю фразеологічної одиниці давно вже встановлюються певні зв'язки. Так, наприклад, В. Л. Архангельський визначає ідіоматичність ФО як окремих випадок усталеності, аргументуючи це тим, що всі ідіоматичні сполучення слів є усталеними не тільки за значенням, а й за формою вираження [1, 41]. В. П. Жуков розглядає усталеність та ідіоматичність як нерозривно пов'язані між собою відмінні ознаки ФО: *“Усталеність є формою прояву ідіоматичності в конкретному фразеологізмі. Усталеність – це міра ідіоматичності, ступінь семантичного об'єднання, нерозкладності компонентів”* [5, 5]. В. Г. Гак визначає ідіоматичність словосполучень як відсутність прямої залежності між їхнім значенням і складом лексичних компонентів [3, 204].

Потрібно також диференціювати власне мовні й екстралінгвальні чинники, що визначають семантичну структуру ФО. Для розуміння значень будь-яких стійких словосполучень необхідно мати чітке уявлення про названі ними реалії. Концептуальний зміст усталених словосполучень, мотивований перш за все зв'язком із певним колом явищ, зумовлює смислове наповнення їхніх лексичних компонентів.

У складі багатьох ФО лексичні компоненти набувають унікального осмислення, зумовленого їхньою семантичною структурою. Для визначення семантики лексичних компонентів ФО необхідний спеціальний семантичний аналіз. Усталеність компонентного складу, структури і значення та семантичне перетворення нерозривно пов'язані між собою диференційними ознаками ФО, що характеризують їх у єдності форми та змісту як категоріальні одиниці мови й особливі мовні знаки.

Виходячи з викладеного вище, ми визначасмо ФО як відносно стійке, підтвержене, експресивне словосполучення з відносно цілісним значенням і при цьому зазначаємо, що така мовна одиниця є повністю або частково перетвореним у семантичному плані мовним знаком. Таке визначення, на наш погляд, охоплює всі основні розряди ФО: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення і фразеологічні вирази. Усі ці розряди ФО наділені спільними для них особливостями семантичної структури, що зумовлені певними відношеннями між їхнім змістом і формою. Для них характерна багатоярусна семантична структура, утворена різнорідними елементами, у якій своєрідно переломлюється семантика слів, морфем і синтаксичних конструкцій.

У практиці проведення досліджень необхідно завжди розмежовувати два плани семантичного аналізу – синхронний і діяхронний, оскільки факт переосмислення, суттєвий для етимологічного аналізу ФО, не може слугувати достатньою підставою для диференціації їхніх структурно-семантичних типів у синхронії. Репрезентація фразеологічного значення (далі – ФЗ) як результату певних діяхронних процесів суттєва вже через те, що у фразеологічній системі діяхронія невіддільна від синхронії та постійно “вторгається” в неї під час реального

функціонування ФО. Синхронний аналіз семантики ФО передбачає встановлення її особливостей, зумовлених процесом формування ФЗ як мисленнєвого змісту закріпленого за усталеними словосполученнями. Для такого розуміння ФЗ вихідною є трактування лексичного значення, відповідно до якого воно розглядається як "відображення у свідомості предметів і явищ дійсності <...> що відстоялося на поняття, достатньо стійкого й відмежованого від інших понять чорною закріпленістю за конкретним зовнішнім знаком, тобто певним звуковим комплексом" [17, 78]. У цьому визначенні диференційною ознакою ФЗ є характеристика способу його вираження. При цьому потрібно враховувати, що ФЗ є результатом семантичного перетворення словосполучень, зумовленим узагальненням, типізацією їх значення, абстрагуванням від вихідних лексичних значень слів, які входять до їхнього складу.

Значення всіх структурно-семантичних типів ФО не зводяться до сукупності вихідних лексичних значень слів, які їх утворюють. Однак цей факт не суперечить можливості членування ФЗ на складники, що співвідносяться з окремими лексичними компонентами або їхніми сполученнями. Звідси стає очевидним, що ФЗ є значенням особливого типу, що закріпилося за усталеними словосполученнями, які тією чи іншою мірою абстрагувалися від семантики мовних елементів як форм його вираження.

Зауважимо, що ФЗ – особлива семантична категорія, наділена відмінними властивостями, зумовленими характером його формування й розвитку. До них належать: внутрішня форма ФО, мовне мотивування ФЗ і фразеологічна абстракція. Співвідношення цих аспектів семантичної структури ФО має суперечливий характер взаємодії між планом вираження і планом змісту фразеологічних знаків, які одночасно проявляють мотивованість і довільність, а також умовність зв'язку між ними. Сказане з особливою силою проявляється в зоосемічних фразеологічних одиницях (далі – ЗФО) англійської мови, структури яких є багатовимірним об'єктом, що вимагає різнобічного підходу до його вивчення.

Як відомо, смисл ФО включає в себе ставлення суб'єкта до об'єкта, і в такому розгляді вони групуються за характером уподібнення в експресивно забарвленому мовленні. ФО, що вивчаються під кутом зору знаковості, вважаються такими, які начебто "замінюють" об'єкт. Останній безпосередньо або опосередковано сприймається сферою відчуття, напр. *greenhorn* – "жовторота пташка", *новак*, *молокосос*, *недосвідчена людина*, англ. *tenderfoot*, *pur*, *wet behind the tears*.

Більшість ФО виконують функцію знакової заміни не тільки самого об'єкта значення, а й ставлення до нього з боку суб'єкта [15, 32–33]. Знакова функція при цьому зумовлена самим механізмом їх формування. Механізм функціонування ФО ґрунтується на збереженні у їхній структурі образно-асоціативного уявлення про вихідну ситуацію об'єктивної чи суб'єктивної дійсності, аж до вудуманої, міфологічної.

Дія людини або різне ставлення до неї образно репрезентовані системою ЗФО, що її характеризує. У ній переважають віданіміалістичні метафори, напр., англ.

X built his nest, що по-укр. означає “*X звив собі гніздо*”, тобто влаштував сімейне життя. Психічний або фізичний стан тварини, супроводжуваний дією, і є основою метафоричних переносів значень багатьох ЗФО, до яких, напр., належить: а) слухове світосприйняття (англ. *X pricked up his ears* – укр. “*X нагострив вуха*”, тобто з напруженою увагою приготувався слухати). Асоціативна ознака – стан напруженої уваги; б) характеристика інтенсивності прояву дії (англ. *X will have to go without food* – укр. “*X доведеться ссати лану*”, тобто не вживати рішучих заходів, віддикувати). Асоціативна ознака – стан сну, вороже ставлення до кого-небудь (англ. *X showed Y claws* – укр. “*X показав Y кігті*”, тобто вороже поставився”). Асоціативна ознака – стан роздратування, ворожості, агресії.

Важливе значення в семантиці ЗФО має оцінний компонент, який несе інформацію про важливість того, що відображено в його денотативному значенні. При цьому “оцінювальний” суб’єкт співвідносить із ціннісною картиною світу все, що відбувається навколо й відображено у ЗФО. Оцінка проявляється в контексті думки, що охоплює межі понять “добре – погано” і слугує основою тієї модальної рамки, яку оцінність “задає” висловлюванню.

Утворення ЗФО завдяки своїй образності не може не супроводжуватися якісною або кількісною оцінкою денотативного змісту, напр., англ. *milk cow* – укр. “*добра корова*”, тобто джерело матеріальних благ, якими можна постійно й безсоромно користуватися в особистих інтересах. У сферу цієї негативної оцінки попадають такі ознаки денотації людини, з якої постійно мають певну вигоду (це погано). В англ. ФО *a snake in the grass* – “гадина потайна” у сферу оцінки попадають такі властивості денотації, як *непередбачувана людина, що готова проявити неочікувану підступність у будь-який момент* (це погано). В англ. ФО *assare-goat* або *whipping boy* – укр. “*цап відбувайло*” тобто людина, на яку перекладають чужу вину, безпідставну відповідальність за інших. У сферу оцінки попадають такі ознаки денотації, як “*крайня людина*”, “*винний без вини*” (це погано).

Що стосується денотативного компонента, то значення ФО “оцінний макрокомпонент” займає дещо абстраговане становище: властивості позначуваного – привід для оцінки, а не навпаки; оцінка ніби надбудовується над денотативним значенням, відіграючи роль сигнального оцінного чинника всього змісту ФО. Хоча головним компонентом значення ФО є емоційно-оцінно-експресивний зміст, усе-таки він не може обійтися без позначення позамовної дійсності. Обов’язковим для ФО є денотативний або дескриптивний компонент.

Денотативний зміст ФО, як правило, фіксується у словниках, напр., англ. *(look like) a stray cat* – укр. *(виглядати як) “худа, виснажена жінка”*. До денотативного змісту цієї ФО додається образ у вигляді негативно забарвленої емотивності для висловлення несхвалення, провокуючи негативну оцінку (це погано). Проаналізуємо ще один приклад. *What's bugging X?* – укр. *Чим викликана така дивна поведінка X? Що сталося з X? Яка муха йогоїї вкусила?* Такі запитання виникають під час виникнення незрозумілої чи нез’ясованої поведінки

кого-небудь із явно несхвальним ставленням до співбесідника. Зміст наведеного запитання провокує негативну оцінку (це погано).

Не менш важливим для ФО є також і граматичний компонент, який відображає всі її кодові граматичні властивості. Основні елементи граматичної інформації зводяться до показу категоріально-граматичного значення ФО, морфологічних відомостей, семантичних і синтаксичних валентностей, моделей управління, обмеження у вживанні морфологічних форм. Наведемо приклади опису граматичної інформації: укр. *мухи не скривдить* – “покірний, нездатний образити, добрий, не зробиць найменшого зла”. Англ. *X wouldn't hurt a fly*. У наведеній ФО вживається тільки доконаний вид дієслівного компонента без зміни іменної частини. Укр. ФО *X заноситься за хмари* – “перебуває у мрійливому становищі, віддаючись безплідним фантазіям, не помічаючи всього, що є навколо”. Англ. *X has his head in the clouds*. У цій ФО іменна частина вживається тільки у множині як і в англ. мові. Те саме ми спостерігаємо і в укр. фразеологізмі *рахувати мух* (*X рахує мухи*). Тут слово “мух” вживається тільки у множині. Англ. *X stands gaping* – *ловити (ав(и) а) нічого не робити, б) проминати яку-небудь нагоду; в) бути неухважним, неспритним*. Подібний збіг множини спостерігаємо і в англ. *petty cares* – укр. “дріб'язкові клопоти, дрібні плітки”. Збіг однини іменника простежуємо в англ. фразеологізмі *X's voice broke* – “X сфальшував у спів”, “узав неправильну ноту”.

Набагато більшого значення в параметричному аналізі семантичної структури фразеологізмів набуває емотивний макрокомпонент. Емоція – суб'єктивний стан людини та тварин у вигляді безпосередніх переживань, що стосуються навколишнього життя чи почуття. Емоція як прояв ставлення людини до дійсності завжди супроводжується оцінкою і віддзеркалюється на шкалі “схвалення – несхвалення” [15, 42–43 та ін.]. “Схвалення – несхвалення” – це крайні точки шкали, між якими знаходяться інші характеристики типу “презирство”, “зневага”, “докір”, “іронія”, “ніжність” тощо. Емотивний макрокомпонент у структурі семантики фразеологізму взаємодіє з іншими компонентами і перш за все, з денотативним й оцінним макрокомпонентами. Відмінності між оцінкою й емоцією такі: оцінка діє в діапазоні “добре – погано”, а емотивність – “схвалення – несхвалення”.

Висловлюється небезпідставна думка про те, що лексем із негативною оцінкою набагато більше, ніж із позитивною. Так, наприклад, В. Д. Девкин зазначає: “Явна перевага слів (додамо: і фразеологізмів) із негативною оцінкою пов'язана, напевно, з тим, що позитивність сприймається як щось, що само по собі зрозуміле. Людині постійно доводиться зустрічатися з подоланням недоліків, помилок, поганого. Саме тому це для неї є дуже важливо й виразно відбито в мові” [5, 160].

І в оцінності, і в емотивності є свої взаємовідношення з експресивністю як здатністю до виразного, підкресленого виявлення почуттів, переживань і т.ін. За словами О. В. Куніна, “Експресивність – це зумовлені образністю, інтенсивністю або емотивністю виразно-зображувальні якості слова або фразеологізму” [9, 154].

Емотивний компонент важко піддається опису з різних причин. По-перше, один і той самий "образний стимул" може викликати різне емоційне забарвлення залежно від ситуації, про яку йде мова в контексті. Як зазначає В. М. Телія, зміна емотивності в контексті залежить від "Я – Ти – Він граматики". Напр., у контексті "Я" фО "старий горобець" сприймається як само хизування, а в контексті "Ти" – як винувачення або як осуд, якщо здатність відчувати почуття і психологічний стан іншого належить "потерпілому" і т.ін. [14, 75]. Такі відмінності необхідно враховувати, щоб визначити правильне вживання ФО у різних контекстах. Емотивний макрокомпонент – кульмінація смислової інформації. Емотивність ніби виключає всю характеристику ФО у їх параметричному відображенні.

Дуже важливий у параметричному описі ФО і стилістичний макрокомпонент. Подібно до слів ФО можуть бути диференційовані за компонентним складом значення (за значенням емотивного й асоціативного компонентів, за спільністю предметного значення, за місцем розподілу, за сферою й часом уживання і т.ін. Великі пласти фразеологізмів складають словосполучення в переносних значеннях, що репрезентує вторинне найменування предмета і його характеристикою, здійснюваною через порівняння, напр., *get (have) butterflies in one's stomach* (замість *to be nervous*).

Асоціативне значення мотивованих фразеологізмів, ставши звичним, не сприймається так яскраво, як у момент створення. Підкреслити асоціативне значення допомагає стилістичний засіб, який у лінгвістичній літературі прийнято називати оживленням або оновленням фразеологізму і який полягає в тому, що у ФО вводяться слова, семантично співвіднесені з вихідним, тобто зі змінним словосполученням або з прямим значенням одного з його компонентів. У цьому випадку досягається одночасність сприйняття змінного і фразеологічного сполучень, що, зазвичай, надає висловлюванню інтуїтивного або іронічного характеру.

Простежується значна кількість англійських ЗФО із однаковим предметним значенням, які розрізняються за асоціативним компонентом. Напр., укр. "дуже швидко", "миттєво" передається в англ. мові "*like a bat out of hell*", "*in a moment*", "*in a flash*". Різні асоціативні значення можуть також мати номінативно тотожні форми в англ. та укр. мовах. Пор. укр. *робити непотрібну справу*: "носити воду решетом" – англ. *flog a dead horse* (букв. *стьобати мертвого коня*); дріб'язковість, яка псує задоволення: укр. *ложка дьогтю в бочці меду* – англ. *a fly in an ointment* (букв. *муха в бальзамі*); те, що змушує втратити терпіння: *остання крапля, що перепопила чашу терпіння* – англ. *the last straw that broke the camels back* – укр. букв. "остання соломинка, що зламала спину верблюда".

Використання фразеологізмів може бути також і територіально зумовленим. Напр., в американському або австралійському варіанті англ. мови використовується значна кількість фразеосполучень, не характерних для британського варіанту. Напр., *go and kill a snake* – австрал. розмовний варіант "*німи вбити гадюку*" (жартівливий привід для того, щоб покинути компанію і піти в туалет). Використання

стилістично маркованої фразеології допускається лише в тому випадку, коли це виправдано метою висловлення. Зловживання емотивно забарвленими фразеологізмами як вторинними найменуваннями предметів надає мовленню зайву пишномовність і часто викликає комічний ефект.

Підводячи підсумки викладеному вище, зазначимо, що здійснюваний нами функціонально-параметричний підхід до опису ЗФО не передбачає поєднання в єдине ціле функціонально-стилістичних та емотивно-експресивних характеристик із тієї причини, що емотивність знаходиться на завершальному етапі опису фразеологічної семантики, в той час як функціонально-стилістична маркованість регулюється чинниками соціального характеру, вказуючи на доречність / недоречність уживання ФО у тій чи іншій сфері комунікації. Пропонуючи такий підхід до функціонально-стилістичної характеристики ЗФО, ми не ставимо собі за мету позбавити стилістичний аналіз виходу в емотивно-експресивний план. Якраз навпаки: використання ЗФО в іншій сфері комунікації, ніж у тій, яка була вихідною, може привести до експресивного ефекту за рахунок емотивності, стимульованого сигналом відхилення від норми. Адже загальновідомо, що вживання ФО із підвищеним стилістичним забарвленням на знижених рівнях комунікації веде до комічного ефекту, який, напр., спостерігається у такому висловленні: *укр. поїсти і поспати для малої дитини – це альфа і омега*.

Предметом подальшого наукового пошуку може слугувати дослідження функціонально-стилістичних характеристик ЗФО у різних мовах, що зіставляються

Література

1. Архангельский В. Л. Устойчивые фразы в современном русском языке / В. Л. Архангельский. – Ростов на/Д : РГУ, 1964. – 316 с.
2. Бирик А. К. Словарь русской фразеологической терминологии / А. К. Бирик, С. С. Волков, Т. Г. Никитина [Hsg. von A. Bierich]. – München : Verlag Otto Sagner, 1993. – 136 s.
3. Гак В. Г. Сопоставительная лексикология / В. Г. Гак. – М. : Наука, 1977. – 286 с.
4. Гегель В. Ф. Наука логики / В. Ф. Гегель // Гегель. Энциклопедия философских наук. – М. : Наука, 1975. – Т. 1.
5. Девкин В. Д. Немецкая разговорная речь : синтаксис и методика / В. Д. Девкин. – М. : Высшая школа, 1979. – 242 с.
6. Жуков В. П. Фразеологизм и слово : на материале современного русского языка : автореф. дис. ... д-ра филол. наук / В. П. Жуков. – Л., 1967. – 55 с.
7. Звегинцев В. А. Теоретическая и прикладная лингвистика / В. А. Звегинцев. – М. : Просвещение, 1967. – 338 с.
8. Копыленко М. М. Очерки по общей фразеологии / М. М. Копыленко, З. Д. Полова. – Воронеж : Изд-во ВГУ, 1978. – 144 с.
9. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка / А. В. Кунин. – М. : Высшая школа, 1986. – 342 с.
10. Левченко О. П. Фразеологічна символіка : лінгво-культурний аспект / О. П. Левченко. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2005. – 352 с.
11. Огольцев В. М. Устойчивые сравнения в системе русской фразеологии / В. М. Огольцев. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1978. – 159 с.

9. Свидерский В. И. Новые философские аспекты элементарно-структурных отношений / В. И. Свидерский, Р. А. Зобов. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1970. – 128 с.
10. Серебренников Б. А. О материалистическом подходе к явлениям языка / Б. А. Серебренников. – М. : Наука, 1983. – 218 с.
11. Телия В. Н. Вторичная номинация и её виды / В. Н. Телия // Языковая номинация (Виды наименований). – М., 1977. – 224 с.
12. Телия В. Н. Семантика идиом в функционально-параметрическом отображении / В. Н. Телия // Фразеогрфия в Машинном фонде русского языка. – М. : Наука, 1990. – С. 29–41.
13. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В. Н. Телия. – М. : Школа "Языки русской культуры", 1996. – 286 с.
14. Шмелев Д. Н. Очерки по семасиологии русского языка / Д. Н. Шмелев. – М. : Просвещение, 1964. – 244 с.

Анотація

У статті розглядаються питання, пов'язані з викладом поглядів автора на природу основні аспекти семантики зоосемічних фразеологічних одиниць в англійській та українській мовах. Методологічною базою проведеного дослідження є філософське вчення про діалектичну єдність змісту й форми, втілене в теорію елементарно-структурних відношень, відповідно до якої до елементів можуть бути віднесені позначення будь-яких явищ і процесів, а також властивостей і відношень, що знаходяться у взаємному зв'язку. На її основі пропонується визначення фразеологічної одиниці як стійкого експресивного словосполучення з відносно цілісним значенням. Аналіз зоосемічних фразеологічних одиниць проведений із широким використанням методу компаративно-семантичного моделювання, спрямованого на виділення в них оцінного емотивного і стилістичного макрокомпонентів в параметричній репрезентації.

Намічаються шляхи подальших досліджень зоосемічних фразеологічних одиниць в обраному напрямі.

Ключові слова: зоосемічні фразеологічні одиниці, семантична структура, фразеологічне значення, оцінний компонент, емотивний компонент.

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы, связанные с изложением взглядов автора на природу и основные аспекты семантики зоосемических фразеологических единиц в английском и украинском языках. Методологической базой проведенного исследования является философское учение о диалектическом единстве содержания и формы, воплощенное в теории элементарно-структурных отношений, в соответствии с которой к элементам могут быть отнесены обозначения любых явлений и процессов, а также свойств и отношений, находящихся во взаимной связи. На её основе предлагается определение фразеологической единицы как устойчивое экспрессивное словосочетание с относительно целостным значением. Анализ зоосемических фразеологических единиц проведен с широким использованием компаративно-семантического моделирования, направленного на выделение в них оценочного, эмотивного и стилистического макрокомпонентов в параметрической репрезентации.

Намечаются пути дальнейших исследований зоосемических фразеологических единиц в избранном направлении.

Ключевые слова: зоосемические фразеологические единицы, семантическая структура, фразеологическое значение, оценочный компонент, эмотивный компонент.

Summary

The article focuses on the questions, connected with expounding the author's views on the nature and basic semantic aspects of zoosemic phraseological units in English and Ukrainian. The methodological basis of the study carried out, is a philosophical doctrine about a dialectical unity of contents and form, implemented in the theory of element and structural relations, according to which the elements can be referred to by designating any phenomena and processes as well as properties and relations, being in the state of mutual connection. The definition of the phraseological unit is proposed on its basis. The analysis of the zoosemic phraseological units has been carried out with the extensive use of the method of comparative and semantic modelling, aimed at singling out evaluative, emotive and stylistic macrocomponents in parametric representation. The way of subsequent study of zoosemic phraseological units in the selected direction have been outlined.

Keywords: zoosemic phraseological units, semantic structure, phraseological meaning, evaluative component, emotive component.

10.09.2012 /s/

811.111'37:619